

ERFGOEDHUIS
ZUID·HOLLAND

Integraal erfgoed

JAARPLAN **2023**

9 september 2022

Inhoudsopgave

Integraal erfgoed 4

A

Beleidsgerichte informatie en beleidsgericht onderzoek 9

A.1 Beleidsgerichte informatie 9

A.1.1 Provinciaal Steunpunt Monumenten, Cultuurlandschap en Archeologie 9

A.1.2 Erfgoed als onderdeel van de culturele infrastructuur 10

A.1.3 Studiebijeenkomst historische interieurs en interieuresembles 10

A.2 Beleidsgericht onderzoek 10

A.2.1 Immaterieel Erfgoed in Zuid-Holland 10

A.2.2 Kerkervisie en kerkelijke gemeenschappen 11

A.2.3 Onderzoek Archeologie en publieksbereik 11

A.2.4 Pilot Citizen Science in Zuid-Holland 11

B

Beheer, behoud en ontsluiting van erfgoedcollecties 13

B.1 Digitalisering erfgoedcollecties Zuid-Holland 13

B.2 Archeologiehuis Zuid-Holland 14

B.3 Vondst met een verhaal 14

B.4 Provinciale Collectie Zuid-Holland 14

C

Debat en reflectie 15

C.1 Activiteiten en netwerken voor de brede achterban 15

C.1.1 Jaarlijkse Erfgoeddag 15

C.1.2 Jaarlijkse Vrijwilligersdag 16

C.1.3 Jaarlijkse Netwerkdag Archeologie 16

C.1.4 Netwerk vrijwilligers in de archeologie 16

C.1.5 Themabijeenkomst en netwerkdag Molennetwerk 16

C.1.6 Netwerk Joods erfgoed 17

C.1.7 Netwerk Agrarisch erfgoed 17

C.2 Activiteiten en netwerken voor erfgoedprofessionals 17

C.2.1 Netwerkbijeenkomsten gemeentelijke en regionale archeologen 17

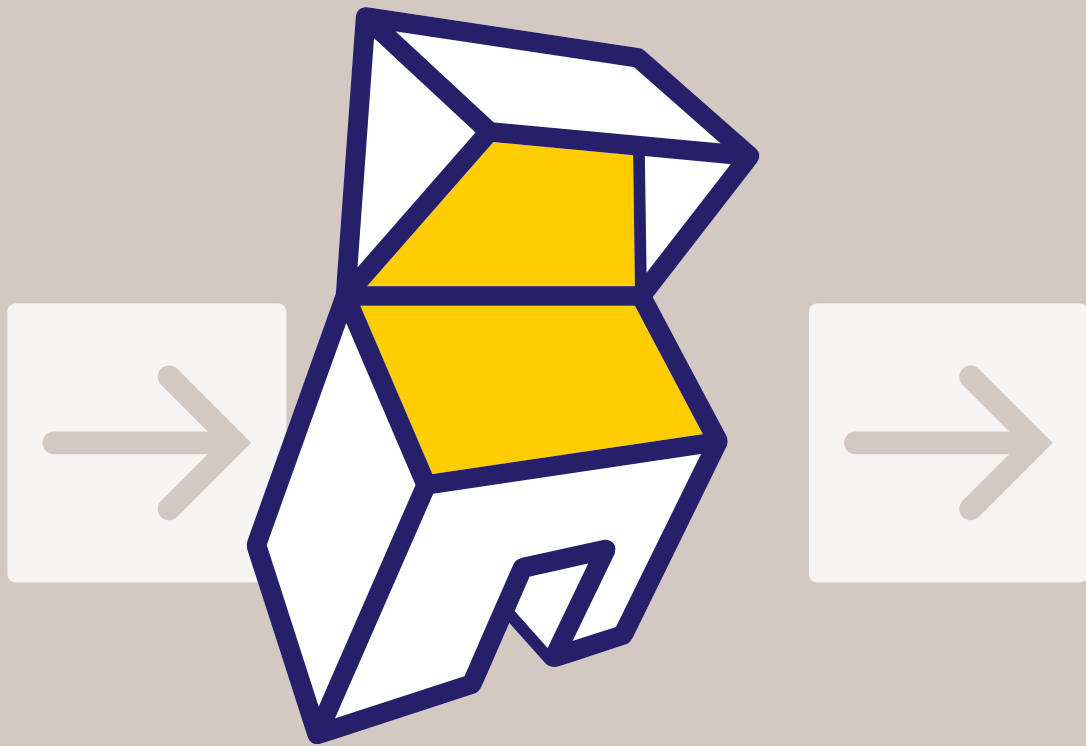
C.2.2 Werkzaamheden Molennetwerk Zuid-Holland 17

C.2.3 Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen 18

C.2.4 Museumplatform Zuid-Holland 19

C.2.5 Deelname externe netwerken 19

D	Collectieve vertegenwoordiging en promotie van het Zuid-Hollandse erfgoed	20
	D.1 Communicatie en PR-werkzaamheden	20
	D.2 Erfgoedlijnenondersteuning	20
	D.3 Het Verhaal van Zuid-Holland vertellen	21
	D.4 Het ontstaan van Holland	21
	D.5 Archeologische Kroniek Zuid-Holland	22
E	Deskundigheidsbevordering	23
	E.1 Extra ondersteuning voor erfgoedvrijwilligers	23
	E.2 (Project)vrijwilligers voor de erfgoedsector bereiken en behouden	24
	E.3 Erfgoedparticipatieloket	24
	E.4 Erfgoed van, voor en door iedereen	24
	E.5 Cursussen Molennetwerk	25
	E.6 Erfgoededucatie op de erfgoedlijnen	25
	E.7 Overige activiteiten erfgoededucatie	26
F	Innovatiebudget	27
	F.1 Duurzaamheid gebouw en collectie	27
	F.2 Netwerkvorming thema gerelateerde collecties	28
	F.3 Doornroosjescenario	28
G	Monumentenwacht Zuid-Holland	29
H	Incidentele opdrachten en benodigde extra financiering	30
	H.1 Ondersteuning van provincie Zuid-Holland door Monumentenwacht Zuid-Holland	30
	Bijlage 1: Begroting 2023 Erfgoedhuis Zuid-Holland	31

Integraal erfgoed

Najaar 2020 hebben provincie Zuid-Holland en de vijf instellingen die de basisinfrastructuur vormen voor cultuurparticipatie en erfgoed, in de provincie een Afsprakenkader vastgesteld om tot een uniforme wijze van subsidiëren van de boekjaarinstellingen te komen. Daarin werd overeengekomen om vanaf 2024 te werken met meerjarenbeleidsplannen en beleidsarme jaarplannen.

Het jaar 2023 vormt een overgangsjaar. Erfgoedhuis heeft met de provincie Zuid-Holland afgesproken om – voorsortierend op de nieuwe systematiek – in het onderhavige plan alleen nieuwe elementen en accentverschuivingen te beschrijven. Derhalve zijn de activiteiten die behoren tot de reguliere werkzaamheden, de lijnactiviteiten en projecten die over meerdere jaren lopen en inhoudelijk niet wijzigen, alleen opgesomd en voorzien van de voorgenomen prestaties.

Alleen daar waar nieuwe activiteiten of accentverschuivingen binnen bestaande activiteiten worden voorgenomen, is een beschrijving opgenomen. Op tal van terreinen is er regulier overleg tussen medewerkers van Bureau Cultuur en Vrije Tijd van de provincie en van Erfgoedhuis om elkaar te informeren en afstemming te vinden over lopende zaken. Per activiteit is in het Jaarplan 2023 aangegeven hoe hieraan invulling wordt gegeven. Voor projecten van enige omvang stelt Erfgoedhuis aparte projectplannen op waarin rollen en verantwoordelijkheden worden gedefinieerd.

Speerpunten voor 2023 en verder

Erfgoedhuis werkt momenteel aan een Meerjarenbeleidsstrategie 2030. Deze zal per 2023 effectief worden. Daarin is aandacht voor trends en ontwikkelingen in het erfgoedveld, zoals erfgoedparticipatie en -vrijwilligersbeleid, digitalisering van erfgoedcollecties, meerstemmigheid en inclusie en het herbestemmen en verduurzamen van onze monumenten. En wordt uiteengezet hoe het Erfgoedhuis zich daar de komende jaren voor in zal zetten.

Demografische en klimatologische ontwikkelingen plaatsen onze provincie voor tal van uitdagingen. De energietransitie, de woningopgave, de stikstofproblematiek en klimaatveranderingen zoals verzilting, langdurige droogte of hevige regenval, zorgen voor druk op onze erfgoedzorg en -beleid. Het zoeken naar oplossingen hiervoor zijn complexe bestuurlijke processen. Bij de grote maatschappelijke opgaven, van ruimtelijke ordening tot mobiliteit en van schone lucht tot gelijke kansen voor iedereen, is het daarom van groot belang om dwarsverbanden te leggen tussen erfgoed en andere beleidsdomeinen, om zagezegd integraal met elkaar te werken. Met name gemeenten verdienen daarbij extra ondersteuning. Zij zijn cruciaal voor een vitaal en veerkrachtig erfgoedbeleid op lokaal niveau. Daarom zetten we per 2023 in op meer menskracht bij het Steunpunt Monumenten, Cultuurlandschap en Archeologie. En wordt één van onze speerpunten het promoten van een integraal erfgoedbeleid. Het Omgevingsbeleid van provincie Zuid-Holland en de daaruit voortkomende beleidsdocumenten en –instrumentarium (zoals de Omgevingsvisie, -programma en –verordening) die op korte termijn worden geactualiseerd, vormen mede het kader voor het bieden van ondersteuning aan gemeenten.

Daarbij blijven we ons ook in het komende jaar, mede dankzij extra financiële middelen van het rijk, richten op het ondersteunen van onze vele erfgoedvrijwilligers en erfgoedgemeenschappen. Erfgoedhuis zorgt voor deskundigheidsbevordering, geeft tips en advies op inhoudelijk, digitaal, financieel en organisatorisch vlak via de participatiecoaches en biedt maatwerk bij het zoeken naar nieuwe vrijwilligers. In Zuid-Holland zetten meer dan 40.000 inwoners zich onbezoldigd voor erfgoed in. Uit eigen kwantitatief onderzoek uit 2022 blijkt dat 14% van de musea, archieven en historische verenigingen meer dan de helft van hun vrijwilligers in de coronaperiode verloor. Deze organisaties draaien vaak geheel op

vrijwilligers en hebben daarom dringend hulp nodig bij het vinden van een nieuwe generatie vrijwilligers, bij voorkeur uit alle lagen en alle gezindten van onze bevolking.

De coronapandemie heeft ook tot gevolg dat Erfgoedhuis versterkt wil inzetten op de vorming of bestending van erfgoedgemeenschappen. Het wegvallen van vrijwilligers en de noodzakelijke digitale communicatie van de afgelopen jaren, rechtvaardigen inzet op het revitaliseren van de banden die Erfgoedhuis heeft met de verschillende achterbannen en de banden van de leden van de erfgoedgemeenschappen onderling. In het jaarplan wordt dit overwegend aangeduid met de term community-vorming. Erfgoedhuis heeft hierbij een rol als aanjager, verbinder, kennisdeler, co-creator en facilitator binnen het brede erfgoedveld waarin we opereren.

Wij dragen met onze werkzaamheden in 2023 bij aan een vitale en veerkrachtige erfgoedsector en aan een aantrekkelijke leefomgeving en vestigingsklimaat voor iedereen in Zuid-Holland.

Onze missie

Samen erfgoed behouden, benutten en beleven.

Onze visie

Het Erfgoedhuis is de ondersteuningsinstelling voor de provincie Zuid-Holland en het Zuid-Hollandse erfgoedveld. Wij versterken erfgoed door het bieden van ondersteuning, door het creëren van draagvlak voor beheer en behoud en wij vertellen het verhaal van Zuid-Holland aan inwoners en bezoekers van de provincie.

Ons werkveld

Ons werkveld betreft roerend, onroerend en immaterieel erfgoed, zoals monumenten, musea, molens, historische interieurs, erfgoedcollecties, archeologie, archieven, culturele tradities en gewoonten, historische landschappen, verdedigingswerken, kastelen, landgoederen en buitenplaatsen, industrieel, agrarisch en religieus erfgoed.

Onze doelgroepen

Beleidsmedewerkers van provincie, gemeenten en waterschappen, erfgoedprofessionals, erfgoedvrijwilligers, docenten (primair en voortgezet onderwijs), leden van archeologische en historische verenigingen, monumentenbeheerders en –eigenaren, het bredere publiek van erfgoedgeïnteresseerden én daarmee indirect alle inwoners van Zuid-Holland.

Leeswijzer

De opzet van dit jaarplan komt overeen met de plannen van voorgaande jaren. De indeling van de jaarplannen van het Erfgoedhuis sluit aan op de landelijk erkende functies van een effectieve ondersteuningsstructuur. De vijf functies zijn uitgebreid met paragrafen die gaan over nader in te vullen werkzaamheden en de werkzaamheden van de Monumentenwacht Zuid-Holland.

- A** Beleidsgerichte informatie en beleidsgericht onderzoek
- B** Beheer, behoud en ontsluiting van erfgoedcollecties
- C** Debat en reflectie
- D** Collectieve vertegenwoordiging en promotie van het Zuid-Hollandse erfgoed
- E** Deskundigheidsbevordering
- F** Innovatie
- G** Monumentenwacht Zuid-Holland

Het jaarplan sluit af met een hoofdstuk over de activiteiten die buiten de boekjaarsubsidie vallen, zoals incidentele opdrachten, en benodigde extra financiering.

Ureninzet en uurtarief

Ten behoeve van de werkzaamheden voor de provincie Zuid-Holland heeft het Erfgoedhuis in 2023 18.612 uren beschikbaar. Het Erfgoedhuis werkt met één vast uurtarief van € 95 per uur.

Hieronder treft u de verdeling aan van de beschikbare uren onderverdeeld naar de vijf ondersteuningsfuncties, alsook de benodigde extra innovatieruimte onder F en de werkzaamheden van de Monumentenwacht Zuid-Holland onder G.

Begroting uren boekjaar-subsidie en materiaalbudget boekjaarsubsidie	Ingediende begroting		
	Aantal uur*	Aantal euro's (uurtarief € 95)	Benodigd materiaal budget
A Beleidsgerichte informatie en beleidsgericht onderzoek	4.457	€ 423.429	€ 28.000
B Beheer, behoud en ontsluiting van erfgoedcollecties	1.450	€ 137.750	€ 26.500
C Debat en reflectie	3.257	€ 309.429	€ 60.500
D Collectieve vertegenwoordiging en promotie van het Zuid-Hollandse erfgoed	6.771	€ 643.286	€ 83.000
E Deskundigheidsbevordering	2.464	€ 234.107	€ 51.000
F Innovatieruimte	212	€ 20.140	€ 6.410
Afrondingsverschil		€ 95	
Totalen	18.612	€ 1.768.140	€ 255.410
Exploitatiesubsidie Monumentenwacht rijksmonumenten			€ 144.616
Totaal			€ 2.168.166

* Dit zijn de geschatte uren door onze adviseurs, vermeerderd met een opslag voor overhead vanuit de afdeling Bedrijfsvoering (directie, projectondersteuning en financiën).

Organogram

Raad van Toezicht
(5 leden)

Directeur-bestuurder (1 fte)

Coördinatoren Bedrijfsvoering,
Business Development en Kennis*

Adviseurs (15 fte)

De werkzaamheden van de adviseurs richten zich op de immateriële beleving van erfgoed door middel van publiekswerkzaamheden, zoals websites, publicaties, trainingen, cursussen, digitalisering van erfgoedcollecties en erfgoed-educatie. Daarnaast richten de werkzaamheden zich op alle onroerend erfgoed en aanhangende wet- en beleidsmatige thema's. Dit betreft het Provinciaal Steunpunt Monumenten, Cultuurlandschap en Archeologie. Daarnaast zijn de adviseurs betrokken bij de erfgoedlijnen.

Monumentenwacht (10 fte)

Monumentenwacht Zuid-Holland helpt eigenaren en beheerders met het in topconditie houden van hun monument door middel van bouwkundige inspecties, aankoopkeuringen, meerjaren onderhoudsplannen, begeleiding van restauraties en advies op het gebied van vergunningen, subsidies en verduurzaming.

Bedrijfsvoering (5 fte)

Bedrijfsvoering ondersteunt de interne organisatie op het gebied van financiën, personeel en organisatie en secretariaat.

* Het aantal fte van de coördinatoren is verdisconteerd in het aantal fte van adviseurs en bedrijfsvoering.

Beleidsgerichte informatie en beleidsgericht onderzoek

A.1 BELEIDSGERICHTE INFORMATIE

A.1.1 Provinciaal Steunpunt Monumenten, Cultuurlandschap en Archeologie

---

KARAKTERISTIEK	Structureel
GRONDSLAG	Convenant 2012 tussen het ministerie van OCW en IPO (bekrachtiging van afspraken gemaakt in 2001)
AFSTEMMING	Participatie in het Monumententeam Zuid-Holland en overleg met het Cluster archeologie Zuid-Holland
DOELGROEP	Zuid-Hollandse gemeenten
DOEL	Community-vorming en bieden van ondersteuning aan met name kleine en middelgrote Zuid-Hollandse gemeenten op het gebied van monumenten, cultuurlandschap en archeologie
PRESTATIES	 A Aanspreekpunt voor gemeenten – Helpdesk en digitaal platform B Vijftien werkbezoeken aan Zuid-Hollandse gemeenten D Vier informatiebijeenkomsten voor gemeenteambtenaren
SPECIFICATIE D	De thema's waaraan voor 2023 wordt gedacht zijn: agrarisch erfgoed, Kerkenvisies, de Omgevingswet (participatie) en Archeologie en publieksbereik.

A.1.2 Erfgoed als onderdeel van de culturele infrastructuur

In 2022 hebben Kunstgebouw en Erfgoedhuis Zuid-Holland i.s.m. provincie Zuid-Holland voor de eerste keer een bijeenkomst georganiseerd voor gemeentelijke ambtenaren erfgoed en cultuur. In 2023 wordt verder gewerkt aan Community-vorming en wordt een netwerkbijeenkomst georganiseerd. Onze gedachten gaan daarbij uit naar het thema calamiteitenplannen en erfgoed en cultuur.

KARAKTERISTIEK	Lijnactiviteit
AFSTEMMING	Provincie Zuid-Holland en Kunstgebouw
DOELGROEP	Zuid-Hollandse gemeenten en provincie Zuid-Holland
DOEL	Community-vorming
PRESTATIE	Netwerkbijeenkomst

A.1.3 Studiebijeenkomst historische interieurs en interieuresembles

De ruimtelijke indeling van monumenten, de aard- en nagelvaste interieuronderdelen, maar ook het soms nog aanwezige roerende erfgoed (interieuresembles), hebben de aandacht van erfgoed specialisten. Het bieden van kennis en inzicht over de monumentale waarde van historische interieurs en interieuronderdelen aan eigenaren, kan bijdragen aan het behoud. De studiebijeenkomst is bedoeld om hierin mede te voorzien.

KARAKTERISTIEK	Project
AFSTEMMING	Beleidsmedewerker provincie op dit thema
DOELGROEP	Eigenaren van monumenten en geïnteresseerden in historische interieurs en beleidsmedewerkers erfgoed Zuid-Hollandse gemeenten
DOEL	Bewustwording en kennisoverdracht
PRESTATIES	Een studiebijeenkomst

A.2 BELEIDSGERICHT ONDERZOEK

A.2.1 Immaterieel Erfgoed in Zuid-Holland

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Beleidsmedewerker provincie op dit thema
DOELGROEP	Erfgoedorganisaties en gemeenten
DOEL	Uitbreiden van het netwerk en uitdragen van het belang van immaterieel erfgoed bij Gemeenten

---

A.2.2 Kerkenvisie en kerkelijke gemeenschappen

KARAKTERISTIEK	Programma
AFSTEMMING	NTB
DOELGROEP	Geloofsgemeenschappen en Zuid-Hollandse gemeenten die een kerkenvisie opstellen
DOEL	Kennisdelen met gemeenschappen en andere doelgroepen en ondersteuning bieden bij het borgen van het immaterieel erfgoed van geloofsgemeenschappen, mede ten behoeve van het opstellen van kerkenvisies

---

A.2.3 Onderzoek Archeologie en publieksbereik

In de provincie Zuid-Holland ontbreekt het momenteel aan een helder gedefinieerd handelingskader voor de implementatie van Faro in de archeologische praktijk. Erfgoedhuis inventariseert in hoeverre het gedachtegoed van Faro in de archeologische praktijk wordt toegepast en peilt de behoeften hieromtrent. Het onderzoek bestaat uit het formuleren van heldere definities omtrent Faro en een kwalitatief onderzoek onder verschillende partijen betrokken bij de archeologie in Zuid-Holland. De resultaten van het onderzoek monden uit in aanbevelingen over het toepassen van Faro in de archeologische praktijk, o.a. aan de Provincie.

11

KARAKTERISTIEK	Project
AFSTEMMING	Coördinator cluster archeologie provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Zuid-Hollandse gemeenten, (archeologische) erfgoedgemeenschappen, adviseurs Archeologie
DOEL	Inzicht verwerven in de mate waarin het gedachtegoed van Faro wordt toegepast in de archeologiepraktijk en aan de hand hiervan beleidsaanbevelingen formuleren
PRESTATIE	Een onderzoeksrapport archeologie en publieksbereik

---

A.2.4 Pilot Citizen Science in Zuid-Holland

Het Erfgoedhuis zet zich in om erfgoedvrijwilligers in Zuid-Holland te ondersteunen en heeft daarnaast tot doel archeologie en geschiedenis onder de aandacht te brengen van een breed publiek. Wij zien een kans om beide doelstellingen met elkaar te verbinden en willen onderzoeken of het haalbaar is om rond de Neder-Germaanse Limes een archeologieproject op te zetten dat een impuls geeft aan vrijwilligersorganisaties en tegelijkertijd burgers actief laat participeren (*Citizen Science*).

KARAKTERISTIEK	Project
AFSTEMMING	Cluster archeologie provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Vrijwilligers in de archeologie
DOEL	Onderzoeken of het haalbaar is een Citizen Science project rond de Neder-Germaanse Limes vorm te geven
PRESTATIE	Rapport haalbaarheidsonderzoek Citizen Science in Zuid-Holland

---

Totaal aantal benodigde uren en materiaalbudget	uren	budget
A Beleidsgerichte informatie en beleidsgericht onderzoek	4.457	€ 28.000

Beheer, behoud en ontsluiting van erfgoedcollecties

13

B.1 DIGITALISERING ERFGOEDCOLLECTIES ZUID-HOLLAND

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Nader te bepalen medewerker provincie Zuid-Holland, Prins Bernhard Cultuurfonds
DOELGROEP	Collectie-beherende instellingen in Zuid-Holland
DOEL	Advies en ondersteuning (A), Community-vorming (B) en het versterken kennis en vaardigheden
PRESTATIES	 A Advies op maat en op locatie, minimaal 10 Zelfscans Digitalisering uitgevoerd of Informatieplanners begeleid B Onderzoek naar de stand van zaken digitalisering collecties C Minimaal vijf cursussen / 1 interdisciplinaire cursus / 2 factsheets / 1 cursusvideo middelen worden vrijgemaakt om deze ambities te ondersteunen.

B.2 ARCHEOLOGIEHUIS ZUID-HOLLAND

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Cluster archeologie provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Bezoekers van het Archeologiehuis Zuid-Holland
DOEL	Het voorbereiden van een tijdelijke tentoonstelling in 2024
PRESTATIE	Een uitgewerkt voorstel voor een tijdelijke tentoonstelling

---

B.3 VONDST MET EEN VERHAAL

Voor de rubriek 'Vondst met een verhaal' levert Erfgoedhuis eens in de twee maanden een kort artikel voor de website geschiedenisvanzuidholland.nl aan. Het artikel gaat over een vondst die in bruikleen wordt genomen door een kleine gemeente of museum en zet eveneens de tentoonstelling en het museum op de kaart.

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Medewerkers van het Provinciaal Archeologisch Depot
DOELGROEP	Zuid-Hollandse gemeenten, musea en indirect het brede in archeologie geïnteresseerde publiek
DOEL	Het etaleren van archeologisch vondstmateriaal uit het Provinciaal Archeologisch Depot voor een zo breed mogelijk publiek
PRESTATIE	Zes artikelen

14

B.4 PROVINCIALE COLLECTIE ZUID-HOLLAND

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	De Provinciaal Archivaris
DOELGROEP	Erfgoedinstellingen
DOEL	Versterken zichtbaarheid van de provinciale collectie
PRESTATIES	Een bijeenkomst, bijvoorbeeld in de vorm van een studiemiddag, masterclass of rondleiding

---

Totaal aantal benodigde uren en materiaalbudget	uren	budget
B Beheer, behoud en ontsluiting van erfgoedcollecties	1.450	€ 26.500

Debat en reflectie

C.1 ACTIVITEITEN EN NETWERKEN VOOR DE BREDE ACHTERBAN

C.1.1 Jaarlijkse Erfgoeddag

KARAKTERISTIEK	Project
AFSTEMMING	Het thema wordt in goed overleg met provincie Zuid-Holland vastgesteld
DOELGROEP	200 à 300 erfgoedbetrokkenen uit Zuid-Holland
DOEL	Het informeren en enthousiasmeren van de achterban van het Erfgoedhuis
PRESTATIE	Een inspirerende dag voor erfgoedprofessionals en -vrijwilligers

---

C.1.2 Jaarlijkse Vrijwilligersdag

KARAKTERISTIEK	Project
AFSTEMMING	Het Zuid-Hollands Landschap – De Groene Motor
DOELGROEP	Erfgoed- en groenvrijwilligers binnen de provincie Zuid-Holland
DOEL	Het fêteren van groen- en erfgoedvrijwilligers
PRESTATIE	Een geheel verzorgde dag vol erfgoed- en groenactiviteiten

---

C.1.3 Jaarlijkse Netwerkdag Archeologie

KARAKTERISTIEK	Project
AFSTEMMING	Coördinator cluster archeologie provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Circa 100 vrijwilligers en professionals in de archeologie en leden van historische Verenigingen
DOEL	Het delen van kennis rond een archeologisch thema
PRESTATIE	Een netwerkdag

16

C.1.4 Netwerk vrijwilligers in de archeologie

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Provinciale archeoloog
DOELGROEP	Regionale organisaties van vrijwilligers in de archeologie
DOEL	Community-vorming en kennisdelen
PRESTATIES	Twee netwerkbijeenkomsten

C.1.5 Themabijeenkomst en netwerkdag Molennetwerk

KARAKTERISTIEK	Project
AFSTEMMING	De provinciaal beleidsmedewerker belast met het molenbeleid
DOELGROEP	Bestuurders en eigenaren van molens en (vrijwillige) molenaars en vrijwilligers betrokken bij de molens
DOEL	Community-vorming, kennisdelen en faciliteren van interactie
PRESTATIES	Een netwerkdag en een themabijeenkomst

C.1.6 Netwerk Joods erfgoed

KARAKTERISTIEK	Programma
AFSTEMMING	Platform Religieus Erfgoed Zuid-Holland en provinciaal medewerker belast met beleid t.a.v. religieus erfgoed
DOELGROEP	Eigenaren/beheerders van en geïnteresseerden in Joods erfgoed
DOEL	Community-vorming en bevorderen van aandacht voor het Joods erfgoed in meest brede zin
PRESTATIE	Een netwerkbijeenkomst

C.1.7 Netwerk Agrarisch erfgoed

KARAKTERISTIEK	Programma
AFSTEMMING	Provinciaal medewerker belast met beleid t.a.v. agrarisch erfgoed
DOELGROEP	eigenaren en beheerders van agrarisch erfgoed
DOEL	Community-vorming, kennisdeling en ondersteuning
PRESTATIES	Een netwerkbijeenkomst en maximaal 10 adviezen op maat

---

17

C.2 ACTIVITEITEN EN NETWERKEN VOOR ERFGOEDPROFESSIONALS

C.2.1 Netwerkbijeenkomsten gemeentelijke en regionale archeologen

---

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Coördinator cluster archeologie provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Gemeentelijke en regionale archeologen
DOEL	Kennisdeling en interactie tussen de archeologen
PRESTATIES	Drie netwerkbijeenkomsten

C.2.2 Werkzaamheden Molennetwerk Zuid-Holland

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Medewerkers van provincie Zuid-Holland belast met molenbeleid
DOELGROEP	Eigenaren/beheerders en molenaars van Zuid-Hollandse molens en vrijwilligers en het brede publiek

DOEL	<p> A Het bij een breed publiek onder de aandacht brengen van de Zuid-Hollandse molens</p> <p> B Het bevorderen van een goed beheer van molenbiotopen</p> <p> C Het bevorderen van het immateriële molenerfgoed</p> <p> D Het stimuleren van onderzoek naar (industrie)molens en het uitdragen van een onderzoekagenda</p> <p> E Het ophalen van vragen bij het molenveld</p>
PRESTATIES	<p> A De publicatie van nieuws en actualiteiten op onze website en via onze digitale nieuwsbrief en sociale media</p> <p> B Activiteiten gericht op publieksparticipatie en bieden van ondersteuning van groenonderhoud door vrijwilligers en kennisdeling</p> <p> C Trainingen en bieden van ondersteuning op maat voor deelnemers aan de training</p> <p> D Het stimuleren van onderzoek naar de (industrie)molen aan de hand van de onderzoekagenda</p> <p> E Het inrichten van de dienstverlening in overeenstemming met de vraag uit het veld</p>
SPECIFICATIE	<p> C De pilot Molenverhalen is met enthousiasme door het molenveld ontvangen. De door Erfgoedhuis opgedane ervaring wordt door middel van een training en ondersteuning op maat aan het veld overgedragen.</p> <p> D Erfgoedhuis en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed hebben een onderzoekagenda molens opgesteld. Doelen van deze agenda is om (nieuw) onderzoek naar molens te stimuleren en meer bekendheid te genereren van onderzoek dat al wordt gedaan. De agenda zal actief onder de aandacht worden gebracht bij partijen (zoals universiteiten en amateurhistorici) die hiermee vervolgens aan de slag kunnen bij het stimuleren en initiëren van molenonderzoek.</p> <p> E Eind 2022 bestaat het Molennetwerk 10 jaar. Dit wordt gevierd op de bijeenkomst in het najaar. Het molenveld is gevraagd naar input als het gaat om aandachtspunten en projecten waar het Molennetwerk in de komende jaren aandacht aan zou moeten geven. De resultaten worden in de werkzaamheden van het netwerk meegenomen.</p>

C.2.3 Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Bestuur van de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen
DOELGROEP	Bestuur en leden van de Kring van Zuid-Hollandse Archivarissen
DOEL	Het faciliteren van de KZHA
PRESTATIES	Het bieden van ondersteuning aan het bestuur bij de organisatie van de bestuursvergaderingen, ALV en kennisbijeenkomsten

C.2.4 Museumplatform Zuid-Holland

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Geen
DOELGROEP	Musea in Zuid-Holland
DOEL	Community-vorming, kennis delen en ondersteunen en uitbreiden van het platform
PRESTATIES	De organisatie van twee netwerkbijeenkomsten

C.2.5 Deelname externe netwerken

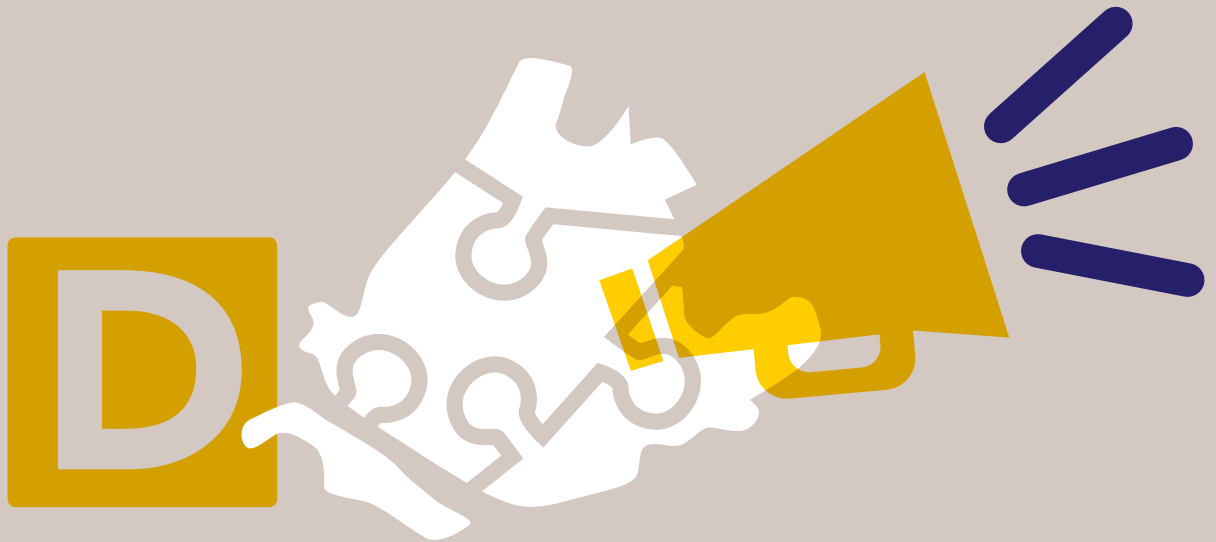
KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Geen
DOELGROEP	De provincie Zuid-Holland en alle stakeholders via het Erfgoedhuis
DOEL	Positionering van het Erfgoedhuis in veelal nationale netwerken en het daardoor op peil houden en bevorderen van de kwaliteit van de uitvoering van taken.

19

Totaal aantal benodigde uren en materiaalbudget	uren	budget
 Debat en reflectie	3.257	€ 60.500

Collectieve vertegenwoordiging en promotie van het Zuid-Hollandse erfgoed

20

D.1 COMMUNICATIE EN PR-WERKZAAMHEDEN

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Periodiek overleg met de provincie Zuid-Holland, afdeling communicatie
DOELGROEP	Ambtenaren erfgoedlijnen, erfgoedtafelbetrokkenen en overige partijen
DOEL	A Promoten van activiteiten en ontwikkelingen in het Zuid-Hollandse erfgoedveld in brede zin B Ondersteunen van de provincie Zuid-Holland en erfgoedprofessionals in hun erfgoedbeleid en –activiteiten

---

D.2 ERFGOEDLIJNENONDERSTEUNING

KARAKTERISTIEK	Programma
AFSTEMMING	Periodiek overleg met de projectleiders erfgoedlijnen van provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Erfgoedtafelbetrokkenen en overige partijen

DOEL	Algemene ondersteuningswerkzaamheden bij de erfgoedlijnen
PRESTATIES	Erfgoedlijnenprojecten
SPECIFICATIE B	Voor projecten die Erfgoedhuis uitvoert worden projectplannen opgesteld op basis waarvan projectsubsidie wordt verkregen. Voor het uitvoeren van projecten worden boekjaaruren ingezet.

D.3 HET VERHAAL VAN ZUID-HOLLAND VERTELLEN

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Nader te bepalen
DOELGROEP	Een breed publiek
DOEL	145.000 bezoekers
PRESTATIES	Het toevoegen van verhalen om het platform te promoten en de organisatie van online activiteiten
SPECIFICATIE	We gaan door op de ingeslagen weg om de banden met historische verenigingen aan te halen om zo meer lokale en regionale geschiedenis te kunnen ontsluiten, maar gaan er ook actief naar streven om met het platform bij te dragen aan het ondersteunen van andere doelstellingen/activiteiten van EGH.

D.4 HET ONTSTAAN VAN HOLLAND

KARAKTERISTIEK	Programma
AFSTEMMING	Coördinator cluster archeologie provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Gemeenten, historische en archeologische verenigingen en geïnteresseerd publiek in Noord- en Zuid-Holland; relevante academische disciplines binnen de universiteiten
DOEL	Het ondersteunen en helpen uitbouwen van het netwerk; het tot stand helpen brengen van publicaties, de mede-organisatie van de Holland Middag.
PRESTATIE	Een Holland Middag
SPECIFICATIE	In 2023 wordt in samenwerking met Bureau Rijksbouwmeester in het verlengde van de wetenschappelijk congres een publieksbijeenkomst georganiseerd over het Binnenhof als middeleeuws machtscentrum.

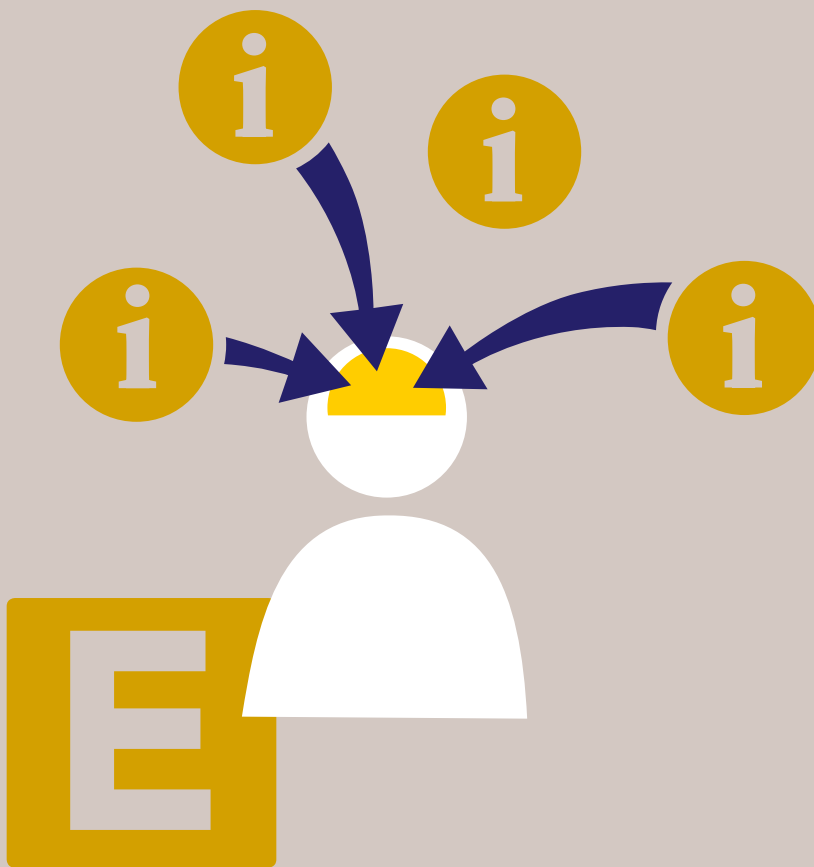

D.5 ARCHEOLOGISCHE KRONIEK ZUID-HOLLAND

KARAKTERISTIEK	Project
AFSTEMMING	Coördinator cluster archeologie provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Het in archeologie geïnteresseerde publiek
DOEL	Het ontsluiten van archeologisch onderzoek dat in 2022 heeft plaatsgevonden
PRESTATIES	Publicatie van de Provinciale Archeologische Kroniek 2022
SPECIFICATIE	Provincie Zuid-Holland heeft aangegeven er voorstander van te zijn om met de Archeologische Kroniek Zuid-Holland een bredere doelgroep te bedienen dan nu het geval is. In het Onderzoek archeologie en publieksbereik (zie A.2.3) wordt onderzoek daarnaar meegenomen.

Totaal aantal benodigde uren en materiaalbudget	uren	budget
D Collectieve vertegenwoordiging en promotie van het Zuid-Hollandse erfgoed	6.771	€ 83.000

Deskundigheidsbevordering

23

E.1 EXTRA ONDERSTEUNING VOOR ERFGOEDVRIJWILLIGERS

In voorgaande drie jaren is met financiële ondersteuning van een aantal fondsen het programma Kennis is Kracht uitgevoerd. Dit programma richtte zich op het trainen van vrijwilligers bij erfgoedinstellingen om de benodigde deskundigheid van deze medewerkers op peil te houden en waar mogelijk te verbeteren. De financiële ondersteuning van de fondsen stopt na drie jaar. Erfgoedhuis zet – met financiële ondersteuning van het rijk en door samenwerking met de erfgoedhuizen in Nederland – het programma voort. Erfgoedhuis zet boekjaaruren in en wendt materiaalbudget aan voor met name de organisatie van cursussen op maat.

KARAKTERISTIEK	Programma
AFSTEMMING	Ministerie van OCW, OPEN
DOELGROEP	Vrijwillige medewerkers van erfgoedinstellingen in Zuid-Holland
DOEL	Het op peil houden en verhogen van kennis en vaardigheden van vrijwilligers van erfgoedinstellingen

PRESTATIES	<p> A De organisatie van acht cursussen, live en digitaal, waaronder cursussen op maat</p> <p> B Ontwikkelen van E-learningen en factsheets</p> <p> C www.erfgoedvrijwilliger.nl</p>
-------------------	---

E.2 (PROJECT)VRIJWILLIGERS VOOR DE ERFGOED-SECTOR BEREIKEN EN BEHOUDEN

KARAKTERISTIEK	Programma
AFSTEMMING	OPEN
DOELGROEP	Erfgoedinstellingen
DOEL	Het bevorderen dat erfgoedinstellingen hun vrijwilligersbestand op peil houden en nieuwe aanwas realiseren
PRESTATIES	Drie trainingen (van drie tot vijf sessies elk) aan erfgoedinstellingen bij het werven en behouden van vrijwilligers
SPECIFICATIE	Medewerkers van Erfgoedhuis volgden in 2022 de training Expeditie Nieuwe Gezichten op zoek naar nieuwe vrijwilligers en kunnen met geleerde tools zelf trainingen verzorgen.

E.3 ERFGOEDPARTICIPATIELOKET

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
DOELGROEP	Erfgoedgemeenschappen, burgerinitiatieven en vrijwilligersgroepen
DOEL	Het bevorderen dat de doelgroep handvatten krijgt om te participeren
PRESTATIES	Het vraaggericht aanbieden van coaching en organiseren van activiteiten op maat

---

E.4 ERFGOED VAN, VOOR EN DOOR IEDEREEN

KARAKTERISTIEK	Project
AFSTEMMING	<p> A Projectleiders erfgoedlijnen Zuid-Holland</p> <p> B Musea, ProBiblio, Vluchtelingenwerk Nederland</p>
DOELGROEP	Musea en taalopleiders
DOEL	Musea helpen om een nieuwe doelgroep (mensen die de Nederlandse taal leren (NT1 en NT2) of mensen die laaggeletterd zijn) te bereiken

PRESTATIES	<p> A Workshops over Inclusie</p> <p> B Sprekend erfgoed. Taallessen in het museum</p> <p> C Begeleiden van educatiemedewerkers in het museum</p>
SPECIFICATIE B	<p>De pilot uit 2021 kon door corona pas in 2022 worden afgemaakt en geëvalueerd. Dientengevolge start Erfgoedhuis pas in 2023 met het vervolg. Het project wordt niet alleen voor nieuwe Nederlanders maar ook voor laaggeletterden opengesteld. Op moment van schrijven van dit plan is de financiering nog niet rond, en daarmee kan de schaal-grootte en het exacte aantal prestaties nog niet worden benoemd. Als alle financiering lukt, doen 20 musea mee die elk twee groepen ontvangen. Elke groep krijgt vier lessen. Naast het NT2 project zullen er ook in het kader van erfgoedvrijwilliger verschillende bijeenkomsten over inclusie, diversiteit en toegankelijkheid voor onze erfgoedachter-ban georganiseerd worden.</p>

E.5 CURSUSSEN MOLENNETWERK

KARAKTERISTIEK	Project
AFSTEMMING	Medewerkers van de provincie belast met het molenbeleid
DOELGROEP	Eigenaren/beheerders van historische molens, vrijwillig molenaars en vrijwilligers
DOEL	Het opleiden van vrijwilligers die publiek kunnen ontvangen en rondleiden op de molen
PRESTATIES	Het organiseren van twee cursussen ten behoeve van het molenveld

E.6 ERFGOEDEDUCATIE OP DE ERFGOEDLIJNEN

KARAKTERISTIEK	Programma
AFSTEMMING	Projectleiders erfgoedlijnen provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	Primair onderwijs en erfgoedorganisaties
DOEL	Duurzame erfgoededucatie op de erfgoedlijnen
PRESTATIE	Een educatieproject op een van de erfgoedlijnen
SPECIFICATIE	In 2023 wordt het Duurzaam educatieproject Oude Hollandse Waterlinie afgerond (Nieuwkoop en Gouda) en een start gemaakt met planvorming voor een erfgoededucatieproject voor de erfgoedlijn Landgoederenzone Zuid-Holland.

E.7 OVERIGE ACTIVITEITEN ERFGOEDEDUCATIE

KARAKTERISTIEK	Structureel
AFSTEMMING	Kunstgebouw
DOELGROEP	erfoedinstellingen, scholen, pabo's, gemeenten
DOEL	Het bevorderen van erfgoededucatie
PRESTATIES	 A Digitale Scheurkalender Burgerschap B Project Erfgoedwijzer C Scholing van erfoedinstellingen, leerkrachten, pabo's D Adviezen aan verschillende erfoedinstellingen en scholen

---

Totaal aantal benodigde uren en materiaalbudget	uren	budget
E Deskundigheidsbevordering	2.464	€ 51.000

Innovatieruimte

27

F.1 DUURZAAMHEID GEBOUW EN COLLECTIE

Erfgoedhuis werkt in 2022 in opdracht van de provincie aan het Ontzorgingsprogramma verduurzaming klein maatschappelijk vastgoed. Dit programma trekt veel monumenteigenaren met ANBI status. Ook collectie-beherende instellingen schrijven zich in voor dit programma. Een voorname reden om aan het programma deel te nemen blijkt vaak de ambitie om de collectie te beschermen door het gebouw te verduurzamen.

Erfgoedhuis gaat wensen en behoeftes ten aanzien van duurzaam collectiebeheer van collectie-beherende instellingen die zich inschrijven voor het ontzorgingsprogramma inventariseren. Op basis van de uitkomsten wordt bekeken op welke wijze de collectie-beherende instellingen kunnen worden ondersteund (advies op maat, toolkit e.a.).

Bij dit initiatief wordt aangesloten bij de SDG's van de UN en samenwerking gezocht met onder meer het Centre for Global Heritage and Development (een initiatief van Leiden Universiteit, TU Delft en Erasmus Universiteit Rotterdam).

F.2 NETWERKVORMING THEMA GERELATEERDE COLLECTIES

In 2022 heeft Erfgoedhuis samen met collega-instellingen Erfgoed Brabant, Erfgoed Gelderland, Museumfederatie Fryslân en FARO Vlaams Steunpunt voor Cultureel Erfgoed een digitale bijeenkomst georganiseerd over landbouwcollecties. Doel was experts en beheerders van landbouwcollecties uit het Nederlands taalgebied samen te brengen om kennis en ervaring uit te wisselen en te praten over actuele thema's, zoals participatief waarderen. Bij de aanwezigen leeft de behoefte om een netwerk te vormen om zo met elkaar in contact te blijven om uitwisseling en kennisdeling ook in de toekomst mogelijk te maken. Erfgoedhuis gaat zich voor deze netwerkvorming inzetten. Bovengenoemde organisatoren willen in de komende tijd voor andere thema gerelateerde collecties eenzelfde digitale bijeenkomst organiseren. Gedacht wordt aan collecties op het gebied van visserij en religieus erfgoed. Mogelijk is ook bij experts en beheerders van deze collecties netwerkvorming een wens.

F.3 DOORNROOSJESCENARIO

28

Voor het Doornroosjescenario voor Streekmuseum Jan Anderson ontwikkelen we in 2023 een handleiding. Zowel het gehele project als de handleiding zullen als voorbeeld dienen voor andere streekmusea die soms met grote collecties blijven zitten wanneer er geen opvolging is. Behalve collectie afstoten of museum sluiten wordt door middel van dit project een nieuwe, innovatieve keuze aan het palet toegevoegd. De werkwijze is in samenwerking met de RCE en Gerard Rooijackers in ontwikkeling en wordt in 2023 aangeboden aan het museale veld. Erfgoedhuis Zuid-Holland is betrokken bij het gehele project, grotendeels via extern geld. De uren voor de handleiding komen de lokale streekmusea in Zuid-Holland ten goede, zodat we binnen het hoofdstuk Innovatie uren en budget inzetten.

Totaal aantal benodigde uren en materiaalbudget	uren	budget
F Innovatieruimte	212	€ 6.410

Monumentenwacht Zuid-Holland

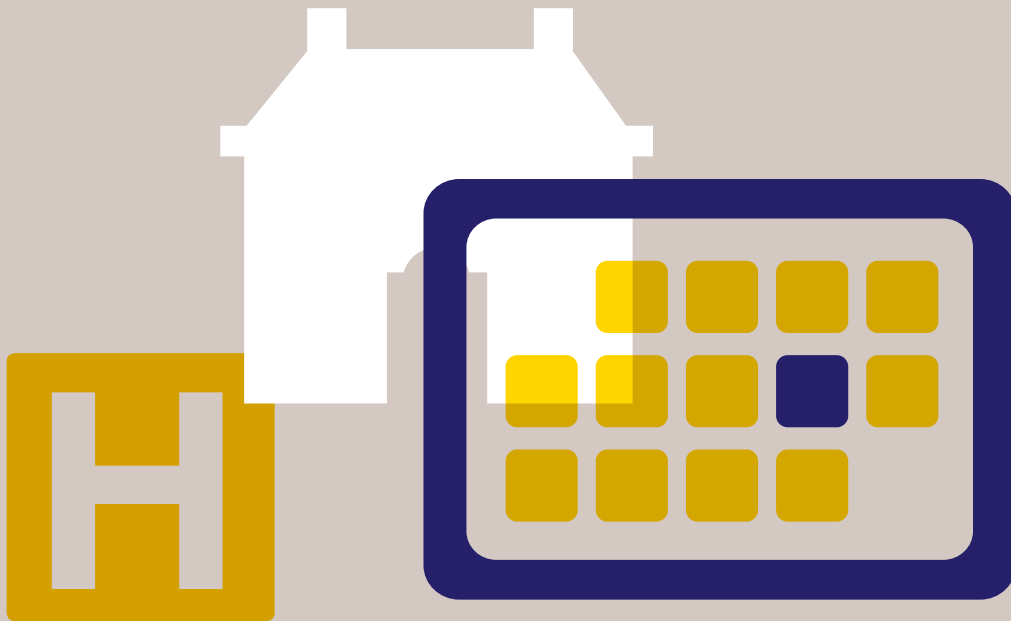
29

Monumentenwacht Zuid-Holland ontvangt jaarlijks een exploitatiesubsidie van provincie Zuid-Holland en ondersteunt de provincie bij de uitvoering van het beleid ten aanzien van rijksmonumenten.

Exploitatiesubsidie Monumentenwacht

€ 144.616

Incidentele opdrachten en benodigde extra financiering

H.1 ONDERSTEUNING VAN PROVINCIE ZUID-HOLLAND DOOR MONUMENTENWACHT ZUID-HOLLAND

KARAKTERISTIEK	Opdracht
AFSTEMMING	Medewerker provincie Zuid-Holland belast met inhoudelijke beoordeling subsidies voor restauratie, groot onderhoud en herbestemming provincie Zuid-Holland
DOELGROEP	provincie Zuid-Holland
PRESTATIES	<p> A Ondersteuning beoordelen subsidieaanvragen restauratie en herbestemming</p> <p> B Monitoring werkzaamheden voortkomend uit de subsidieverlening</p> <p> C Advies subsidieaanvragen groot onderhoud molens en monitoring van de werkzaamheden voortkomend uit de subsidieverlening</p> <p> D Inzet van de expertise van Monumentenwacht bij de actualisatie van de <i>Erfgoedmonitor</i></p>

	uren	budget
H.1 Ondersteuning van provincie Zuid-Holland door Monumentenwacht Zuid-Holland	1.052	€ 100.000

Bijlage 1: Begroting 2023

Erfgoedhuis Zuid-Holland

bedragen in EUR	2023 begroting	2022-Y begroting	2021 realisatie
BATEN			
Exploitatiebijdragen	2.168.166	1.987.896	2.056.591
Opbrengsten Monumentenwacht	915.000	890.000	758.786
Opbrengsten activiteiten	930.000	365.000	451.811
Totaal BATEN	4.013.166	3.242.896	3.267.188
LASTEN			
Personeelskosten	2.575.000	2.250.000	2.061.488
Kosten monumentenwacht	150.000	130.000	151.904
Activiteiten	985.000	485.000	450.065
Huisvestingskosten	225.000	167.400	217.820
Algemene beheerskosten	198.166	195.496	170.249
Afschrijvingen	15.000	15.000	12.624
Totaal LASTEN	4.148.166	3.242.896	3.064.150
SALDO uit gewone bedrijfsvoering	-135.000	0	203.038
Rentebaten en rentelasten	0	0	0
RESULTAAT	-135.000	0	203.038
RESULTAATVERDELING			
Onttrekking bestemmingsreserve Activiteiten	-20.000		
Onttrekking bestemmingsreserve Huisvesting	-75.000		
Onttrekking bestemmingsreserve Kennis & Organisatie	-40.000		
Toevoeging ziekte	PM		
	-135.000		

TOELICHTING OP DE BEGROTING

De begroting voorziet in een subsidietoekenning van € 2.168.730. Dit is inclusief de exploitatiesubsidie voor de Monumentenwacht van € 144.616 (zie G), een indexatie van 3,7% en een extra bijdrage ten behoeve van het Provinciaal Steunpunt Monumenten, Cultuurlandschap en Archeologie van € 30.000.

De kosten activiteiten zijn hoger dan begroot in 2022 door € 500.000 rijksmiddelen voor het project Erfgoedvrijwilliger.nl. Ook zijn er hogere uitgaven veroorzaakt door kosten die gemaakt worden waarvoor een bestemmingsreserve is gevormd. Het gaat om extra innovatieve activiteiten en kosten die drukken op de bestemmingsreserve kennis & organisatie.

De personeelslasten stijgen ten opzichte van het voorgaande jaar ten gevolge van de nieuwe CAO. Daarnaast zijn de salariskosten van de projecten Erfgoedvrijwilliger.nl en Romeinse Limes Nederland hierin verdisconteerd. Dit leidt tot hogere kosten van dit onderdeel van de organisatie.

De huisvestingskosten worden € 75.000 hoger door de stijging van de energiekosten.

ERFGOEDHUIS
ZUID•HOLLAND